

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-180>

УДК 33.331

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ДОСЛІДЖЕННЯ

INFRASTRUCTURE PROVISION OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY: THEORETICAL CONCEPT OF RESEARCH

Амірханян Грачя Генрікович
аспірант,
Класичний приватний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2545-2471>

Amirkhanian Hrachia
Classical Private University

В статті досліджено особливості інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки. Виокремлено основні структурні елементи інфраструктури розвитку аграрної галузі. Досліджено стан розвитку аграрного сектору економіки з урахуванням періоду військової агресії. Було визначено основні проблеми, які стримують розвиток аграрного бізнесу в Україні враховуючи складну безпекову ситуацію. Доведено, що ефективне функціонування сільського господарства неможливе без належного матеріально-технічного, енергетичного, логістичного та інформаційного забезпечення. Обґрунтовано необхідність запровадження заходів, щодо відновлення та розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору для забезпечення його конкурентоспроможності.

Ключові слова: аграрний сектор, економіка, інфраструктура, забезпечення, розвиток, конкурентоспроможність.

The article examines the features of the infrastructure support of the agrarian sector of the economy. The main structural elements of the infrastructure for the development of the agrarian sector are identified. It is proven that the low level of development of the infrastructure support of the agrarian sector of the economy reduces the efficiency of economic ties, reduces the pace of production processes, increases the costs of forming sales channels for finished products, etc. The state of development of the agrarian sector of the economy is investigated, taking into account the period of military aggression. The main problems that hinder the development of agrarian business in Ukraine, taking into account the difficult security situation, were identified. It is established that today the state and business are faced with the task of developing and restoring infrastructure support to normalize the work of enterprises in the industry. The effectiveness of the comprehensive development of infrastructure support contributes to the activation and expansion of the agrarian sector of the economy. It is determined that the infrastructure component plays a fundamental role in the formation of a sustainable model of agrarian development in Ukraine. The issue of financial support for infrastructure development also remains relevant. Limited access to long-term credit resources, high interest rates and a shortage of insurance mechanisms restrain investment activity. It is proven that today the infrastructure support of the agricultural sector of Ukraine is in a state of deep transformation. In the context of economic transformation, the effects of military factors and European integration processes, infrastructure support requires systematic rethinking and modernization. It is substantiated that despite the difficult security and economic conditions today, the agricultural sector continues its work. It is proven that the effective functioning of agriculture is impossible without proper material and technical, energy, logistical and information support. The need to introduce measures to restore and develop the infrastructure support of the agricultural sector to ensure its competitiveness is substantiated.

Keywords: agricultural sector, economy, infrastructure, support, development, competitiveness.

Постановка проблеми. На сьогодні є одним з найбільш постраждалих, особливо в Україні в умовах складної безпекової та економічної ситуації аграрний сектор економіки Повномасштабне вторгнення призвело до

глибокої трансформації аграрного сектору, збільшивши системні проблеми його інфраструктурного забезпечення. Аграрний сектор у довоєнний період забезпечував близько 40% валютних надходжень країни, наразі потерпає від викликів та загроз свого функціонування та продовольчій безпеці України і світу. Зміна пріоритетності видів економічної діяльності призвело до підвищення значущості аграрного сектору для країни, що впливає на загальний вектор її розвитку, забезпечення продовольчої безпеки. Перед державою в цьому аспекті постають питання ефективного впровадження нових підходів та напрямів щодо активізації розвитку аграрного сектору з урахуванням економічних та безпекових умов. Важливість аграрного сектору для забезпечення продовольчої безпеки як в Україні та її підтримки в інших країнах на сьогодні є актуальним завданням для керівництва різних ланок.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інфраструктурного забезпечення розвитку аграрного сектору досліджують багато вітчизняних вчених, таких як Алейнікова О., Ананьєва Л., Атамас О., Бойко В., Воскобійник Ю., Гудзь О., Данкевич Є., Дем'яненко М., Добіжа Н., Малік М., Пуцентейло П., Стройко Т., Супрун О., Федорчук О., Чернюк Л., Шпикуляк О. та інші. Разом з тим потребують більш широкого дослідження питання розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору в умовах складної безпекової та економічної ситуації в державі.

Мета статті полягає у дослідженні інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки: теоретичний концепт дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою ефективного функціонування аграрного сектору є загальний розвиток його інфраструктури, яка включає систему підприємств, організацій, обслуговуючих закладів, виробничі засоби. Ефективність функціонування інфраструктурного забезпечення сприяє налагодженню економічних зв'язків суб'єктів ринку, формування попиту та пропозиції на ринку аграрної продукції, формуванню гнучкості та адаптивності сектору до впливу умов зовнішнього середовища. Розвиненість інфраструктурного забезпечення визначається не тільки кількісним але й якісним складом основних складових (інноваційний розвиток, відповідність сучасним тенденціям технологій, розвиток кадрового потенціалу).

Низька розвиненість інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки знижує ефективність господарських зв'язків, темпи виробничих процесів, сприяє збільшенню витрат на формування каналів збуту готової продукції та інше.

В умовах сьогодення інфраструктурне забезпечення розвитку аграрного сектору не відповідає сучасним потребам через нестачу фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та держави, невідповідність взаємодії між суб'єктами аграрного бізнесу та органами місцевої влади в питаннях реалізації масштабних проєктів, нестабільною безпековою ситуацією в країні. Не відповідність розвитку аграрного сектору з реальними потребами створює структурні проблеми його функціонування. Відсутність ефективної інноваційної політики розвитку аграрного сектору економіки призводить до відставання галузі від провідних європейських виробників, що впливає на загальний обсяг реалізованої продукції та можливість держави впливати на світові тенденції ринку агросектору. Окрім означених структурних проблем, які пов'язані більш з загальним розвитком економіки в державі та напрямів її аграрної політики, починаючи з 2022 року після повномасштабного вторгнення з боку росії, додалися значні проблеми, які суттєво обмежують можливість функціонування галузі [2]. До таких основних проблемних аспектів можна віднести:

— руйнування виробничої та логістичної інфраструктури в наслідок військової агресії, що призвело до знищення або пошкодження зерносховищ, елеваторів, складів, логістичних центрів, техніки тощо. Такі втрати впливають на зберігання та обробку врожаю, знижують прибутку агровиробників;

— блокування портів призвело до зниження рівня прибутку підприємств, збільшило втрати продукції, зміна логістичних маршрутів сухопутними шляхами не спромоглась компенсувати отримані збитки через руйнацію морських логістичних ланцюгів;

— негативним аспектом є значна територія замінування сільськогосподарських земель, що унеможлиблює їх використання для прямого призначення. Таке замінування впливає не тільки на обсяги виробництва - зменшуючи їх, але й загрожує життю працівників. Для розмінування всіх територій потрібен тривалий час та великі кошти з обладнанням, що на сьогодні для України є неможливим, враховуючи безпекову ситуацію;

— дефіцит кадрового забезпечення через мобілізацію, виїзд закордон, переміщення в середні країни в більш безпечні регіони вплинуло на нестачу працівників в агросекторі. Значну роль також відіграє відсутність компетентнісного розвитку працівників, що впливає на їх здатність опановувати нові технологічні процеси обробки та вирощування культур, навички праці з новою технікою, яка є більш сучасною. На підготовку кадрів потрібен час та кошти, в умовах сезонності специфіки агросектору, ці процеси потребують значного пришвидшення, що ускладнюється ситуацією в країні;

— пошкодження енергетичної інфраструктури вплинуло на обсяги виробництва та зростання цін на товари, обмеження логістичних поставок через безпекову ситуацію призвело до перебоїв у постачанні палива для сільськогосподарської техніки, що збільшує період виконання робіт;

— низька фінансова спроможність та відсутність значної державної підтримки призводять до ускладнення гнучкості та адаптивності аграрного сектору, оскільки збільшення відсоткових ставок та податкове навантаження знижують можливості підприємств відповідати по своїм зобов'язанням;

— ускладнення міжнародної торгівлі через протести європейських фермерів щодо скасування імпортного мита на українську сільськогосподарську продукцію, що обмежило можливості вітчизняних аграріїв на зовнішніх ринках та вплинуло на зниження рівня їх конкурентоспроможності.

Означені аспекти характеризують додаткові складнощі, які виникли в сфері розвитку аграрного сектору економіки в наслідок збройної агресії з боку росії. Не зважаючи на складні безпекові та економічні умови на сьогоднішній день сфера аграрного сектору продовжує свою роботу. Перед державою та бізнесом на сьогоднішній день постають завдання щодо розвитку та відновлення інфраструктурного забезпечення для нормалізації роботи підприємств галузі.

Для визначення особливостей інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки доцільно сформувати її складові (рис. 1). До основних складових інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки віднесено виробничу інфраструктуру, яка безпосередньо сприяє агровиробництву. До її складових віднесено організаційно-ресурсне забезпечення яке складається з іригаційних систем (забезпечення оптимальних умов вологості), меліоративних споруд

(покрощують родючість земель), енергопостачання (паливо забезпечення та лінії електропередачі), технічне обслуговування (ремонтні майстерні), транспорт (забезпечення доставки продукції та ресурсів). Це основна структура яка забезпечує безпосередньо виробничий процес виготовлення продукції [1].

Соціальна інфраструктура забезпечує необхідні умови життя населення. До її складу входить організація забезпечення життєдіяльності (медичні та навчальні заклади, житлово-комунальне господарство, торговельні заклади, заклади зв'язку тощо). Екологічні організації, що забезпечують дотримання екологічних та санітарних норм розвитку аграрного сектору (об'єкти соціального призначення, природоохоронні).

Ринкова інфраструктура забезпечує ефективно функціонування аграрного ринку за рахунок формування фінансово-кредитного забезпечення (фондова біржа, інвестиційні фонди, банки, кредитні спілки, страхові компанії). Торгово-посередницькі організації (аукціони, виставки, ярмарки, супермаркети) формують простір реалізації готової продукції аграрного сектору.

Інформаційно-консультаційна інфраструктура, яка забезпечує виробників знаннями, інформацією і технічною підтримкою. Вона складається з агроконсультаційних служб, які допомагають з агротехнікою та технологіями. Центри підвищення кваліфікації для аграріїв, інформаційні системи (інтернет портали, програми обліку, метеорологічні служби). Всі означені елементи пов'язані між собою та у комплексі сприяють розвитку та стабільності аграрного сектору [4–5].

Ефективність комплексного розвитку інфраструктурного забезпечення сприяє активізації та розширенню аграрного сектору економіки. Дослідження розвитку аграрного сектору за деякими ключовими показниками за період 2014–2023 років характеризується зниженням ефективності його функціонування (рис. 2).

Як видно з (рис. 2) посівна площа сільськогосподарських культур до періоду 2021 року збільшувалася, що свідчить про розвиток галузі.

Починаючи з 2022 року ситуація погіршилася, що вплинуло на зниження посівних площ в порівнянні з 2021 роком серед зернових та зернобобових культур на 23,9%, соняшника – на 20,06%. У 2023 році в порівнянні з 2021 роком зниження посівних площ культури зернових та зернобобових склало 31,3%, соняшника – на 21,17%. Така ситуація

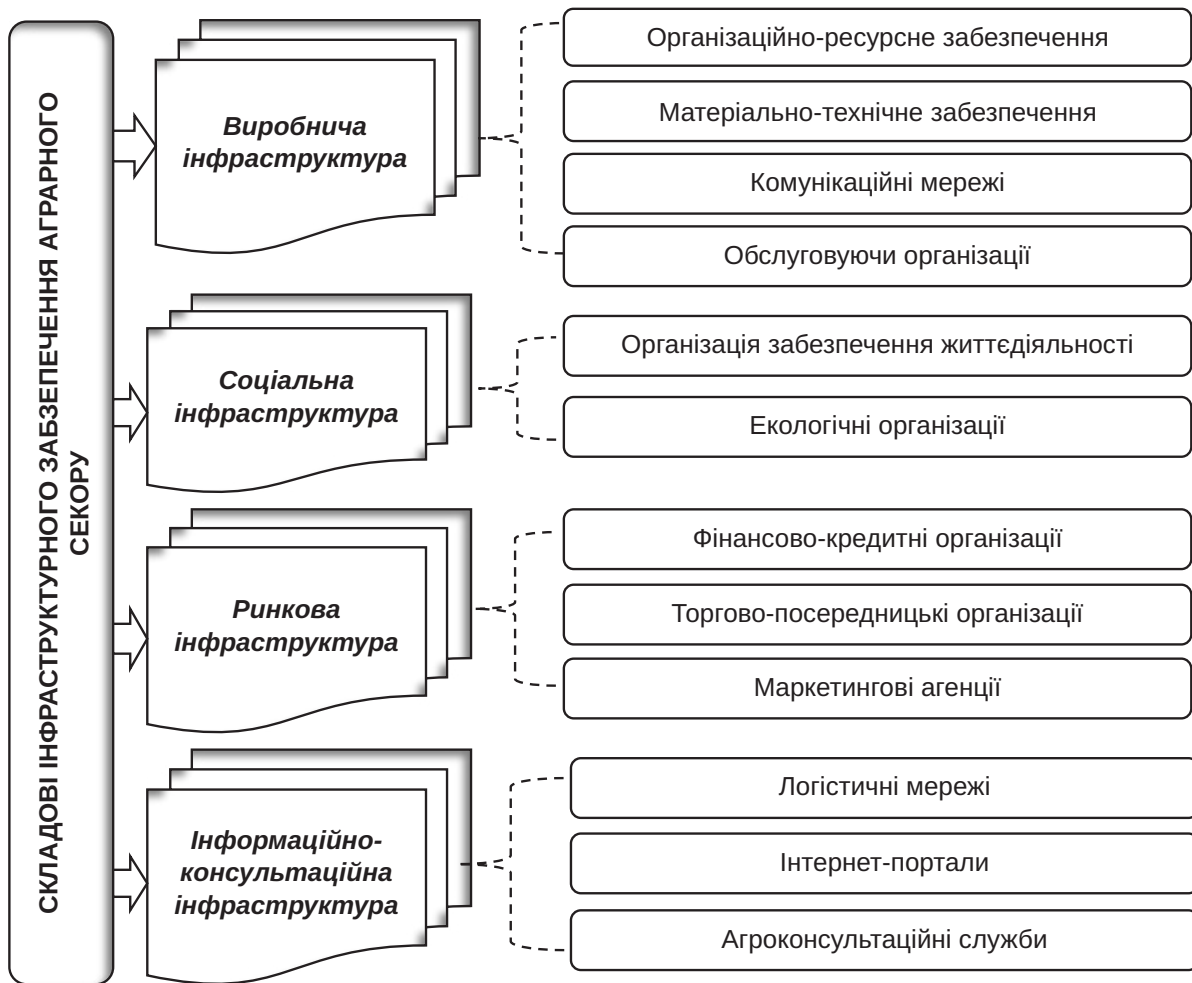

Рис. 1. Основні складові інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки

Джерело: сформовано автором

пояснюється тимчасовою окупацією частини територій України, на яких формувався розвиток аграрного сектору.

Якщо розглядати динаміку індексу сільськогосподарської продукції в постійних цінах, то в період 2014-2015 років спостерігається спад (з 102,2% до 95,2%), що пов'язано з економічною та політичною нестабільністю, анексією АРК та частини Луганської та Донецької областей (рис. 3). У 2020 році в порівнянні з 2019 роком спостерігається значне падіння індексу до 89,9% що пов'язано з пандемією COVID-19, яка привнесла значні обмеження. У 2021 році спостерігається значне збільшення індексу до 116,4%, що свідчить про розвиток галузі, після періоду пандемії значно активізувалися зовнішньоекономічні зв'язки, налагодилася робота міжнародних ринків, що позитивно вплинуло на ринок України.

У 2022 року з початком повномасштабного вторгнення з боку росії, ускладнення

економічної та безпекової ситуації в державі призвело до суттєвого спаду індексу, через руйнацію інфраструктурних об'єктів, окупацію частини територій країни, мінування полів. У 2023 році ситуація стабілізувалася за рахунок розблокування морських портів, що дозволило збільшити експорт продукції в порівнянні з 2022 роком. Попри складну економічну та безпекову ситуацію в країні, аграрний сектор продовжує функціонувати.

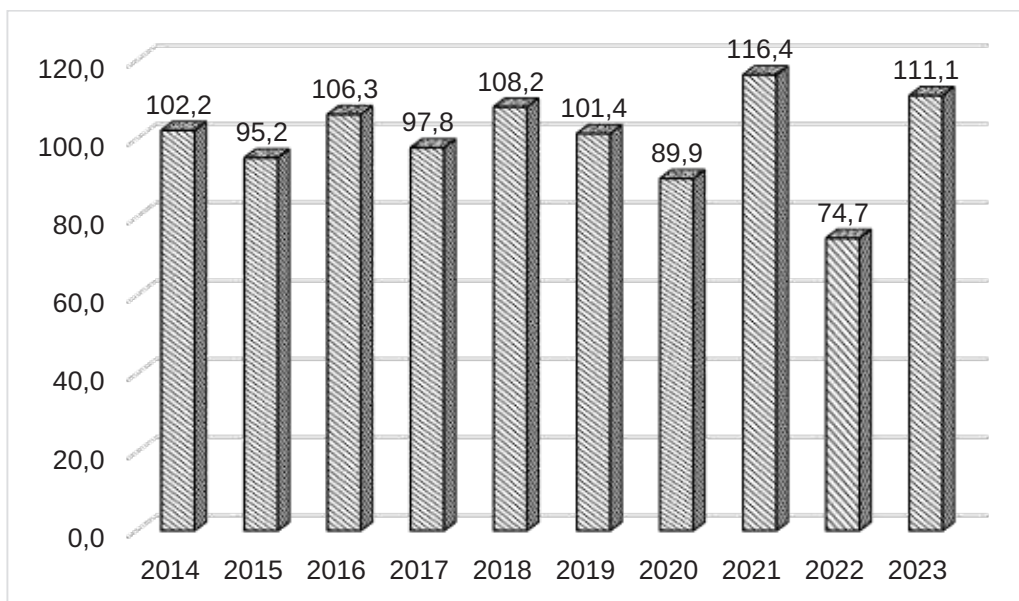
В регіональному розподілі продукція сільського господарства у 2023 році % до 2022 року характеризується наступними змінами (рис. 4). Збільшення продукції сільського господарства у 2023 році в порівнянні з 2022 роком спостерігається найбільше у Миколаївській області (151,2%), Закарпатській області (147%), Харківській області (139,9%), Одеській області (131,1%), Київській області (127,7%). Зниження продукції сільського господарства спостерігається

Рис. 2. Площа посівна уточнена сільськогосподарських культур, (тис. га)

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Рис. 3. Індеси сільськогосподарської продукції у постійних цінах 2021 р. (% до попереднього року)

Джерело: сформовано автором на основі [7]

ЕКОНОМІКА

у Луганській області (4,5%), Херсонській області (73,8%). Така ситуація здебільшого пов'язана з безпековою ситуацією в країні, частиною окупації територій прикордонних регіонів (найбільше Луганської та Донецької областей).

Загалом інфраструктурна складова відіграє фундаментальну роль у формуванні стійкої моделі аграрного розвитку України. Ефективне функціонування сільського господарства неможливе без належного матеріально-технічного, енергетичного, логістичного

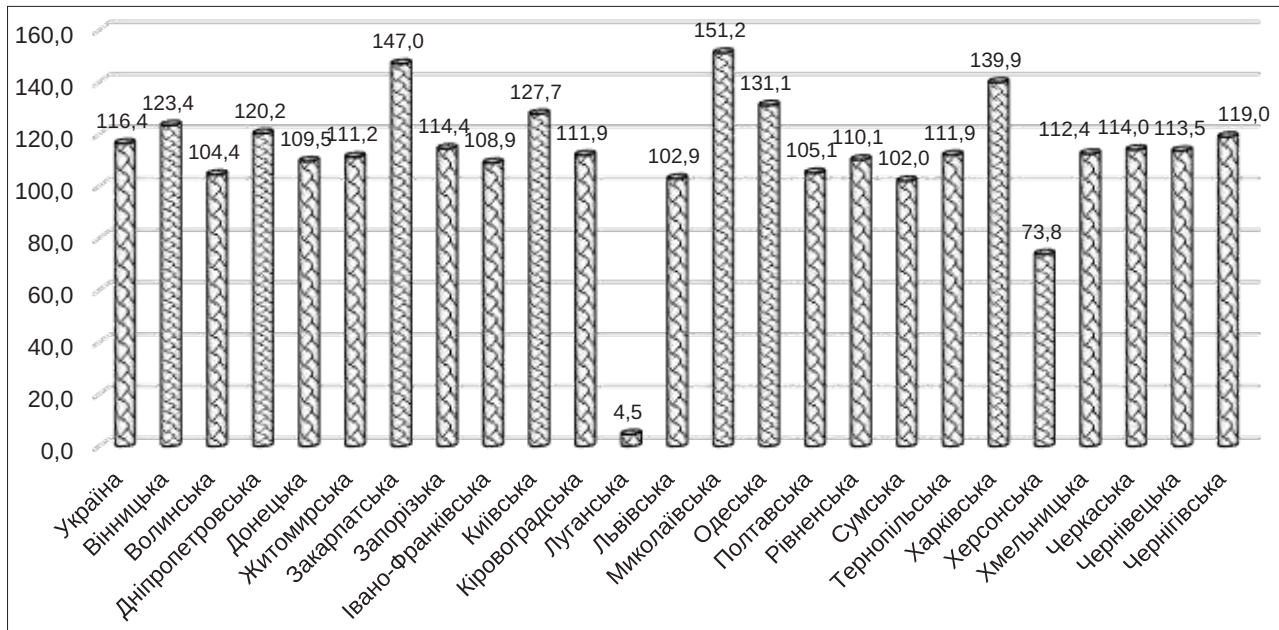

Рис. 4. Продукція сільського господарства у підприємствах за регіонами (2023 у % до 2022)

Джерело: сформовано автором на основі [7]

та інформаційного забезпечення. В умовах трансформації економіки, дії воєнних чинників та євроінтеграційних процесів інфраструктурне забезпечення потребує системного переосмислення й модернізації.

Станом на сьогодні, одним із головних бар'єрів є значний рівень зношеності виробничих фондів аграрного сектору. Так, за даними Державної служби статистики України, понад 40% наявної інфраструктури зберігання продукції не відповідає сучасним технічним нормам. Наприклад, на півдні України, зокрема в Одеській області, низка зерносховищ була модернізована ще до 2022 року в рамках проєкту USAID «Агросільрозвиток», проте подальші бойові дії призвели до часткового знищення об'єктів [9].

Водночас в Івано-Франківській області реалізується проєкт створення агрологістичного кластеру на базі кооперативів, що дозволяє інтегрувати дрібних виробників у сучасні логістичні ланцюги постачання.

Логістичне забезпечення сільського господарства залишається нерівномірно розвиненим. У центральних та південних регіонах бракує перевантажувальних терміналів, що особливо критично в умовах обмеженого доступу до морських портів через воєнні дії. Альтернативні сухопутні коридори, зокрема залізничні маршрути через Львівську, Волинську й Закарпатську області, використовуються для експорту продукції до країн ЄС,

проте їх пропускна спроможність є недостатньою. Розвиток транспортно-логістичного хабу в місті Ковель (Волинська обл.) є прикладом регіонального проєкту, спрямованого на розширення логістичних можливостей для агросектору [6].

Інфраструктура зрошення також потребує комплексного відновлення. В Херсонській області, де поливне землеробство традиційно відігравало провідну роль, велика частина іригаційних систем була зруйнована внаслідок бойових дій. У відповідь урядом започатковано державну програму реконструкції меліоративних систем, зокрема в межах проєкту «Велике зрошення», яка передбачає державно-приватне партнерство та фінансування за рахунок міжнародних донорів.

Окремим вектором розвитку є енергетична інфраструктура, оскільки через пошкодження електромереж в багатьох регіонах виникла потреба в автономному енергозабезпеченні. У Тернопільській області, зокрема, впроваджується проєкт із встановлення біогазових установок на базі агропідприємств, що дозволяє не лише забезпечити енергетичну незалежність, а й переробляти відходи тваринництва в енергію [3].

Не менш важливим є розвиток інформаційної інфраструктури. В умовах цифрової трансформації агросектору дедалі більшого значення набуває впровадження технологій точного землеробства, використання

геоінформаційних систем, супутникового моніторингу. Приміром, у Черкаській області реалізується проєкт цифровізації аграрного виробництва на базі регіонального аграрного інноваційного центру, створеного за підтримки ЄБРР.

Проблематика фінансового забезпечення інфраструктурного розвитку також лишається актуальною. Обмежений доступ до довгострокових кредитних ресурсів, високі відсоткові ставки та дефіцит страхових механізмів стримують інвестиційну активність. У відповідь на ці виклики уряд України ініціював створення Фонду гарантування кредитів для малих фермерських господарств, зокрема в межах ініціативи «єРобота».

На сьогодні інфраструктурне забезпечення аграрного сектору України перебуває в стані глибокої трансформації. З одного боку, наявні суттєві структурні недоліки, зумовлені застарілими підходами, браком інвестицій та руйнівними наслідками війни. З іншого – спостерігається активізація регіональних ініціатив, державних програм і міжнародної технічної допомоги, які створюють передумови для модернізації аграрної інфраструктури. У довгостроковій перспективі інтеграція в європейські логістичні, технологічні та фінансові системи може стати ключем до формування конкурентоспроможного та інноваційного сільського господарства в Україні.

Для розвитку та конкурентоспроможності аграрного сектору економіки в Україні, перш за все, необхідно проводити заходи щодо її відновлення, враховуючи наслідки бойових дій, які призвели до значної руйнації та пошкодження її складових [8]. До основних напрямів щодо відновлення інфраструктурного забезпечення слід віднести:

1. *Відновлення земельної інфраструктури*, що включає оновлення державного земельного кадастру, що впливає на прозорість організації ринку землі. Проведення ґрунтової оцінки та картографування земельних ділянок, визначення офіційних кордонів. Важливим напрямом є розмінування земельних ділянок, які заміновані в наслідок бойових дій.

2. *Відновлення та розвиток транспортної інфраструктури*, що включає ремонт і будівництво доріг, розширення залізничної логістики для аграрних вантажів. Забезпечення безпечного доступу до портів та транспортних хабів.

3. *Удосконалення інформаційної інфраструктури* за рахунок впровадження

аграрних ІТ-систем та електронних платформ, створення єдиної бази даних про ресурси, посіви, ґрунт, що збільшить прозорість операцій земельного фонду. Використання технологій точного землеробства, що покращить показники екологічності та ефективності використання ресурсів.

4. *Відновлення енергетичної інфраструктури* за рахунок розвитку альтернативної енергетики (біогаз, сонячні панелі), що сприятиме енергозбереженню в аграрному секторі.

5. *Розвиток іригаційних систем* на основі реконструкції та відновлення зрошувальних систем, впровадження інноваційних технологій, які націлені на збереження вологи та водоощадності. Впровадження технологій цифрового моніторингу водокористування, що дозволить оптимізувати витрати на обробку посівних площ.

6. *Удосконалення інфраструктурного забезпечення щодо зберігання та переробки продукції* аграрного виробництва на основі будівництва сучасних сховищ, елеваторів, холодильників. Потребує модернізації підприємства з переробки продукції в частині впровадження інноваційних технологій для підвищення продуктивності праці. Формування агропромислових кластерів для посилення адаптивності до міжнародних умов відповідності продукції аграрного сектору.

7. *Розвиток науково-дослідницької інфраструктури* на основі фінансування аграрних дослідних центрів, створення Агро інноваційних парків та стартап-інкубаторів. Державна підтримка наукових розробок в секторі селекції, агрохімії, агроєкології тощо.

8. *Удосконалення соціальної інфраструктури* за рахунок відновлення медичних, освітніх та культурних установ, які були пошкоджені в наслідок бойових дій. Підвищення якості життя населення за рахунок спрощення процедури отримання державних послуг, забезпечення соціальних гарантій, зниження кількості безробітного населення в громадах. Розробка та впровадження програм щодо залучення молоді в сільські громади.

9. *Фінансово-економічне забезпечення* розвитку галузі на основі розширення та спрощення аграрного кредитування та страхування, створення аграрних банків або фінансових кооперативів. Сприяння отримання державних та міжнародних грантів для аграрних підприємств.

Означені напрями відновлення та розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного

сектору економіки сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності галузі в довгостроковій перспективі.

Висновки. На сьогодні аграрний сектор є одним з пріоритетних напрямів відновлення економіки країни. Не зважаючи на значну руйнацію логістичних шляхів, енергетичного забезпечення, виробничих потужностей, замінування великої площі посівних культур, аграрний сектор продовжує працювати. Низька фінансова спроможність та відсутність належної державної підтримки призвели до зниження адаптивної спроможності галузі, що впливає на результативність її функціонування та знижує конкурентоспроможність як на вітчизняному так і на міжнародному ринках. Складнощі в експорті продукції на європейські ринки, які пов'язані з протестами європейських фермерів та блокування морських портів, призвели до зниження експортного потенціалу українського аграрного сектору. Для формування заходів щодо відновлення аграрного сектору економіки на основі інфраструктурного розвитку в статті було виокремлено основні складові його інфраструктурного забезпечення (виробнича, соціальна, ринкова, інформаційно-консультаційна).

Дослідження розвитку аграрного сектору за деякими ключовими показниками

характеризується зниженням ефективності його функціонування в період 2022 року, що підтверджується офіційними даними щодо зниження площі посівних культур, індексом сільськогосподарської продукції у постійних цінах, продукцією сільського господарства. Проте, починаючи з 2023 року галузь починає відновлюватися, що позитивно впливає на індекси продукції, збільшенням продукції аграрного сектору в регіональному розподілі за більшістю регіонів.

Враховуючи виокремлені проблеми інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки було запропоновано напрями щодо його відновлення, які включають відновлення земельної інфраструктури, транспортного сполучення, удосконалення інформаційного забезпечення, відновлення енергетичної спроможності, розвиток іригаційних систем, удосконалення інфраструктурного забезпечення щодо зберігання та переробки продукції, розвиток науково-дослідницької інфраструктури, удосконалення соціальної складової та фінансово-економічне забезпечення розвитку галузі. Реалізація виокремлених заходів сприятиме відновленню інфраструктурного забезпечення аграрного сектору економіки в довгостроковій перспективі, що позитивно вплине на його конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бойко В. В. Інноваційні засади розвитку інфраструктури аграрного ринку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 59. С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct59-3>
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська школа економіки*. 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
3. Інвестиції у біогазові установки нададуть агропідприємствам енергетичну незалежність та додатковий дохід. *MilkUA.info*. URL: <https://www.milkua.info/uk/post/investicii-u-biogazovi-ustanovki-nadadut-agropidpriemstvam-energeticnu-nezaleznist-ta-dodatkovij-dohid-dmitro-kohan>
4. Інфографічний довідник Агробізнес України 2023/24. URL: <https://agribusinessinukraine.com/>
5. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження / ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. Київ, 2017. 108 с.
6. На Волині побудуть індустриальний парк за €600 млн. URL: <https://agroportal.ua/ru/news/ukraina/na-volyni-postroyat-industrialnyi-park-za-600-mln>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Перепелюкова О. В. Повоєнне відновлення регіонів: оцінка та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 34–40. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-115-124)
9. Проект USAID AGRO. URL: <https://issuu.com/ukraineards>

REFERENCES:

1. Boyko V. V. (2021). Innovasiini zacadi rozvitku infrastrukturi agrarnogo rinku [Innovative principles of the development of agricultural market infrastructure]. *Market infrastructure*. Issue 59. P. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct59-3> (in Ukrainian)

2. Zvit pro priyami zbitki infrastrukturi vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi agrescii Rosii proti Ukraini stanom na pochatok 2024 roku [Report on direct damage to infrastructure from destruction as a result of Russia's military aggression against Ukraine as of the beginning of 2024]. *Kyiv School of Economics*. 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
3. Investicii u biogazovi ustanovki nadadut agropidpriemstvam energeticnu nezalegnist ta dodatkovii dohid [Investments in biogas plants will provide agricultural enterprises with energy independence and additional income]. *MilkUA.info*. URL: <https://www.milkua.info/uk/post/investicii-u-biogazovi-ustanovki-nadadut-agropidpriemstvam-energeticnu-nezaleznist-ta-dodatkovij-dohid-dmitro-kohan>
4. Infograficnii dovidnik Agrobiznes Ukraini [Infographic guide Agrobiznes Ukraine 2023/24]. URL: <https://agribusinessinukraine.com/>
5. Infrastruktura regioniv Ukraini. Prioriteti modernizacii. Analitичne doslidgeniya [Infrastructure of the regions of Ukraine. Modernization priorities. Analytical study] / NGO "Polish Fund for International and Regional Studies", Friedrich Ebert Foundation. Kyiv, 2017. 108 p.
6. Na Volini pobuduyt industrialnii park za €600 million [An industrial park will be built in Volyn for €600 million]. URL: <https://agroportal.ua/ru/news/ukraina/na-volyni-postroyat-industrialnyi-park-za-600-mln>
7. Oficini sait Dergavnoi slugbi statistiki Ukraini [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Perepeliukova, O. V. (2023). The Post-War Recovery of the Regions: Assessment and Perspectives. *Business Inform*, 4, 34–40. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-115-124) [in Ukrainian].
9. USAID AGRO project. URL: <https://issuu.com/ukraineards>